

ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ELEMANLARI VE ÖĞRENCİLERİNİN UYGULANAN TIP EĞİTİMİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ*

Semra ERPEK¹, Çiğdem DEREBOY², Mustafa ALTINIŞIK³

ÖZET

Amaç: Bu çalışmada, fakültemizin ilk üç sınıfında 2000-2001 eğitim-öğretim yılında uygulanan tıp eğitimi hakkında öğretim elemanları ve öğrenci görüşlerinin belirlenmesi, karşılaştırılması ve eğitimin iyileştirilmesi için yapılması gerekenlerin saptanması amaçlanmıştır.

Yöntem: Toplam 20 sorudan oluşan anket formu öğretim elemanlarına ve öğrencilere dağıtılıp kendilerinden sorularda belirtilen ölçütler için 1 (yetersiz) ile 5 (çok iyi) arasında puan vererek (Likert's Scale) değerlendirme yapmaları istenmiştir. Dağıtılan anket formları 87 (%70) öğretim üyesi ile 33 (%100) birinci sınıf öğrencisi, 33 (%82) ikinci sınıf öğrencisi ve 13 (%68) üçüncü sınıf öğrencisinden geri alınmıştır.

Bulgular: Üç sınıf için sorgulanan toplam 106 parametreden 57'sinde (%53) öğrenciler ve öğretim elemanları ortak olarak olumlu görüş bildirmişlerdir. Yeterli olarak değerlendirilen bu parametreler, uygulamalar ve ders araçları ile ilgili konularda yoğunlaşmaktadır. Tüm sınıflar için özellikle bilgisayar laboratuvarı ve kütüphane olmak üzere eğitim ortamlarının yeterliliğinin az olduğu hem öğretim üyeleri hem öğrenciler tarafından belirtilmiştir.

Sonuç: Fakültemizde uygulanan eğitim ve müfredattan gerek öğretim üyeleri gerekse öğrenciler genel anlamda hoşnut görünmektedirler. Bununla birlikte, mezuniyet öncesi tıp eğitiminin iyileştirilmesi açısından öncelikle laboratuvar ve kütüphane gibi eğitim ortamlarının zenginleştirilmesi gerektiği ortaya çıkmıştır.

Anahtar sözcükler: Tıp eğitimi, geri bildirim.

Faculty And Student Ratings Pertaining to Medical Education at Adnan Menderes University Faculty of Medicine

SUMMARY

Aims: The present comparative study addresses the students' ratings as well as faculty' evaluation of curricular activities concerning first three years of medical school at Adnan Menderes University in 2000-2001 academic year.

Materials and methods: The faculty members' as well as students' evaluations were obtained by means of a self-report questionnaire consisting of 106 items each rated on a 5-point Likert's Scale. The raters were 87 faculty members (70 %), 33 first-year students (100 %), 33 second-year students (82 %), and 13 third-year students (68 %).

Results: A total of 106 educational parameters related to the first three curricular years were questioned, 53 percent of which received positive ratings by both students and faculty members. While the positive ratings condensed around the curricular time reserved for practice hours and also the audio-visual apparatuses used to enrich classroom lectures, the negative ratings were condensed around educational facilities such as student library and computer lab.

Conclusions: In general, the faculty members and the students appear to be satisfied with the medical education provided at our institution. To enhance the quality of undergraduate medical education, however, educational environments particularly computer lab and library need to be improved.

Key words: Medical education, feedback.

Günümüzde tıp eğitiminin yeterliği ve etkinliğinin değerlendirilmesinin veriye ve kanıta dayalı yapılması giderek önem kazanmaktadır. Bu amaçla özellikle öğrencilerden ve öğretim elemanlarından geri bildirim alınması yaygın bir uygulamadır.¹⁻⁷

Fakültemizde mezuniyet öncesi tıp eğitiminde entegre eğitim programı, 1. ve 2. sınıflarda beş ders kuruluna, 3. sınıfta dört staj kuruluna bölünmüş olarak uygulanmaktadır. Her ders veya staj kurulunda ana bilim dallarınca verilen dersler ve tıp eğitimi birimince (TEB)

yönlendirilen entegre hekimlik uygulamaları (EHU) vardır. Öğrenci başarısını değerlendirme her ders/staj kurulu sonunda ve yıl sonunda yapılan kuramsal ve uygulamalı sınavlarla olmaktadır.

Fakültemizde mezuniyet öncesi tıp eğitiminin kalitesini belirlemede öğretim elemanlarının ve öğrencilerin görüşleri son derece değerlidir. Bu görüşlerin öğretim elemanları ve öğrencilere anket uygulamak suretiyle kolayca saptanabileceği düşünülmüştür.

* Bu çalışmanın öğretim elemanları ile ilgili bölümü, II.Ulusal Tıp Eğitimi Kongresinde (2001) poster olarak sunulmuştur.

¹Adnan Menderes Üniversitesi Tıp Fakültesi Histoloji-Embriyoloji Anabilim Dalı Öğretim Üyesi ve İkinci Sınıf Koordinatörü, AYDIN

²Adnan Menderes Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı Öğretim Üyesi, AYDIN

³Adnan Menderes Üniversitesi Tıp Fakültesi Biyokimya Anabilim Dalı Öğretim Üyesi ve Birinci Sınıf Koordinatörü, AYDIN

AMAÇ

Bu çalışmada, fakültemizde 2000-2001 eğitim-öğretim yılı 1., 2. ve 3. sınıflarda uygulanan mezuniyet öncesi tıp eğitimi hakkında öğretim elemanları ve öğrencilerin görüşlerinin belirlenmesi, karşılaştırılması ve eğitimin iyileştirilmesi için yapılması gerekenlerin önceliklerinin saptanması amaçlanmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Fakültemizde öğretim elemanları ile öğrencilere 20 sorudan oluşan bir anket formu uygulanmıştır. Anketteki sorular her ders/staj kurulunda anabilim dallarınca gerçekleştirilen dersler ve uygulamalar ile EHU kapsamındaki

klirik beceriler, alan çalışması gibi etkinlikler için ayrılan süre; eğitim ortamı olarak derslik, laboratuvar, kütüphane ve bilgisayar laboratuvarı; anabilim dallarınca gerçekleştirilen dersler ve uygulamalar ile EHU için eğitim araçları; ders/staj kurulu süresinin yeterliği; ders/staj kurulu sınavlarının öğrenilenleri değerlendirmeye uygunluğu; anabilim dallarınca gerçekleştirilen kuramsal dersler ve uygulamalar ile EHU için öğrenme hedeflerine ulaşma düzeyi; 3. sınıf öğrencilerinin klinik uygulamalara katılım ve öğrenme hedeflerine ulaşma düzeyi ile ilgilidir (Şekil 1).

Anket formları, 2000-2001 eğitim-öğretim yılı sonunda fakültemizdeki 124 öğretim elemanına tarafımızdan elden dağıtılmış ve bir hafta içinde cevaplandırıp dekanlık sekreterine

Şekil 1. Anket formu

Aşağıda anabilim dallarınca gerçekleştirilen kuramsal, uygulama, klinik staj uygulamaları ve Tıp Eğitimi Birimi tarafından gerçekleştirilen Entegre Hekimlik Uygulamalarını içeren eğitim etkinlikleri ile ilgili sorular bulunmaktadır. Bu soruları 1 (yetersiz) ile 5 (çok iyi) arasında puan vererek değerlendiriniz. Bu konuda herhangi bir bilginiz yoksa boş bırakınız.	
ANABİLİM DALLARINCA GERÇEKLEŞTİRİLEN ETKİNLİKLER	
1. Sizce eğitim öğretim programındaki sunumlar için ayrılan sürenin yeterliği nedir?	1 2 3 4 5
2. Sizce uygulamalar için ayrılan sürenin yeterliği nedir?	1 2 3 4 5
3. Sizce ders araçlarının (videoprojektör, slayt, tepegöz, vb.) öğrenme hedeflerine ulaşmadaki yeterliği nedir?	1 2 3 4 5
4. Sizce eğitim ortamının öğrenme hedeflerine ulaşmadaki yeterliği nedir?	1 2 3 4 5
5. Sizce öğrencilerin eğitim öğretim programında belirtilen öğrenme hedeflerine ulaşma düzeyleri nedir?	1 2 3 4 5
TIP EĞİTİMİ BİRİMİNCE GERÇEKLEŞTİRİLEN ETKİNLİKLER	
<i>Entegre Hekimlik Uygulamaları (EHU)</i>	
6. Sizce Entegre Hekimlik Uygulamaları için ayrılan sürenin yeterliği nedir?	1 2 3 4 5
7. Sizce uygulama materyalinin (eğitim rehberi, maket vb.) öğrenme hedeflerine ulaşmadaki yeterliği nedir?	1 2 3 4 5
8. Sizce eğitim ortamının öğrenme hedeflerine ulaşmadaki yeterliği ne düzeydedir?	1 2 3 4 5
9. Sizce öğrencilerin eğitim öğretim programında belirtilen öğrenme hedeflerine ulaşma düzeyleri nedir?	1 2 3 4 5
DERS PROGRAMI	
10. Ders/staj kurulu süresinin kurulun öğrenme hedeflerine ulaşmak için yeterliği nedir?	1 2 3 4 5
11. Eğitim öğretim programında yer alan farklı etkinliklerin birbirleriyle uyumlu ve bütünleyici olması ne düzeydedir?	1 2 3 4 5
12. Ders/staj kurulu sınavının öğrenilenleri değerlendirmeye uygunluğu ne düzeydedir?	1 2 3 4 5
KLİNİK STAJ UYGULAMALARI	
13. Öğrencilerin seminer, makale, olgu sunumu, konsey vb. akademik etkinliklere katılım düzeyleri nedir?	1 2 3 4 5
14. Öğrencilerin hasta vizitlerine katılım ve yararlanma düzeyleri nedir?	1 2 3 4 5
15. Öğrencilerin hasta izlem ve takibindeki yeterlik düzeyleri nedir?	1 2 3 4 5
16. Öğrencilerin poliklinik işleyişine katılım düzeyleri nedir?	1 2 3 4 5
17. Öğrencilerin öğrenme hedeflerinde belirtilen klinik becerilere ulaşma düzeyleri nedir?	1 2 3 4 5
18. Öğrencilerin sorumlu öğretim elemanından yararlanma düzeyleri nedir?	1 2 3 4 5
19. Öğrencilerin hasta hekim ilişkilerinde öğrenme hedeflerine ulaşma düzeyleri nedir?	1 2 3 4 5
20. Öğrencilerin mesleki değerler ve etik konusunda öğrenme hedeflerine ulaşma düzeyleri nedir?	1 2 3 4 5

Teşekkür ederiz.

teslim etmeleri istenmiştir. Anket formları, 33 birinci sınıf, 40 ikinci sınıf ve 19 üçüncü sınıf öğrencisine ise dersler bittikten sonra ve yıl sonu sınavından bir hafta önce sınav gününe kadar cevaplandırmaları istenerek tarafımızdan topluca dağıtılmış ve sınav öncesinde tarafımızdan topluca geri alınmıştır. Tüm katılımcılardan anketteki her ölçüt için 1 (yetersiz) ile 5 (çok iyi) arasında puan vererek değerlendirme yapmaları istenmiştir. Öğretim elemanları ve öğrenciler, anket formlarında kendileriyle ilgili olan bölümler için değerlendirme yapmışlardır.

Geri alınan anket formlarındaki veriler bilgisayara girilerek anketteki her ölçüt için öğretim elemanlarının ve öğrencilerin yüzde kaçının 4 (iyi) veya 5 (çok iyi) puan verdiği SPSS 9.0 bilgisayar programında hesaplanmış, öğretim elemanları ile ilgili sınıf öğrencilerinin değerlendirmeleri karşılaştırılmıştır. Karşılaştırmalar Ki kare testi ile yapılmıştır. Çalışmada her sınıf için öğrencilerle öğretim elemanlarının değerlendirmeleri arasındaki farkı araştırmaya yönelik 40'a yakın karşılaştırma yapılmıştır. Çoklu karşılaştırmalarda karşılaştırmaların toplamı için alfa tip 1 hata oranını 0.05'in altında tutmak önem taşımaktadır. Bonferroni formülü ile yapılan hesaplamada bu denli çok karşılaştırmada her bir analiz için $p \leq 0.5$ alınması durumunda toplam tip 1 hata oranının 0.87'ye yükseldiği, $p=0.005$ alınması durumunda ise 0.087 olduğu dolayısıyla 0.05'i aştığı belirlenmiştir.⁸ Bu nedenle her bir karşılaştırma için anlamlılık düzeyi $p=0.001$ olarak kabul edilmiştir. Verilen 4 veya 5 puanların ortalama yüzde oranlarına göre yalnızca mezuniyet öncesi tıp eğitimi için fakültemizde öğretim elemanları ve öğrenciler arasında görüş ayrılığı olanlar ile yetersiz ve düzeltilmesi gerektiği kabul edilen ölçütler tartışılmıştır.

Anket formundaki ölçütler için verilen 4 veya 5 puanların ortalama yüzde oranları hem öğretim elemanlarında hem öğrencilerde %50'den yüksek ise ilgili ölçüt mezuniyet öncesi tıp eğitimi için fakültemizde yeterli kabul edilmiştir. Öğretim elemanları ve öğrencilerin verdiği 4 veya 5 puanların ortalama yüzde oranları bir grupta %50'den yüksek diğ erinde %50'den düşük ise ilgili ölçüt için iki grubun görüşleri farklı kabul edilmiştir. Hem öğretim elemanları hem öğrencilerin verdiği 4 veya 5 puanların ortalama yüzde oranları %50'den düşük ise ilgili durum mezuniyet öncesi tıp eğitimi için fakültemizde yetersiz ve düzeltilmesi gerekir kabul edilmiştir. Buna göre öğretim

elemanları ve öğrenciler arasında yeterliliği konusunda görüş ayrılığı olan ölçütler ile mezuniyet öncesi tıp eğitimi için fakültemizde yetersiz ve düzeltilmesi gereken durumlar belirlenmiştir.

BULGULAR

Anketteki her ölçüt için öğretim elemanlarının ve öğrencilerin yüzde kaçının 4 (iyi) veya 5 (çok iyi) puan verdiği ile Ki kare testi sonuçları her sınıf için ayrı olarak düzenlenen tablolarda verilmiştir (Tablo I, II ve III).

Birinci sınıf öğrencileri kas-iskelet sistemi ders kurulunun ve sunumlarının süresini; öğretim elemanları ise eğitim ortamını anabilim dalları için derslik, anatomi laboratuvarı, EHU için yine derslik ve klinik beceri laboratuvarını, anabilim dalları için öğrenme hedeflerine ulaşma düzeyini, tıbbi metin çevirisi için ayrılan sürenin ve uygulama materyalinin yeterliliğini %50'nin altında oranda yeterli bulmuşlardır. Anabilim dalları için derslik konusunda öğretim elemanları ile öğrencilerin görüşleri anlamlı derecede farklılık göstermektedir ($p=0.000$); anabilim dalları için derslikleri öğrenciler yeterli olarak değerlendirirken öğretim elemanları yetersiz bulmuşlardır. Bilgisayar laboratuvarı ve kütüphane konusunda öğrenciler ve öğretim elemanları yetersizlik biçiminde görüş bildirmektedirler. Bu sınıfta öğrenciler süre üzerinde yoğunlaşırken öğretim elemanlarının eğitim ortamına odaklandıkları görülmektedir.

İkinci sınıf öğrencileri dolaşım-solunum, sinir-duyu sistemleri ve hastalıkların biyolojik temeli ders kurullarının ve sunumlarının sürelerini; anabilim dalları için uygulama laboratuvarını; EHU için alan çalışması ve klinik beceri uygulama materyalinin yeterliliğini, öğrenme hedeflerine ulaşma düzeyini ve sınavların öğrenilenleri ölçmeye uygunluğunu %50'nin altında oranda yeterli bulmuşlardır. Bu sınıf için öğretim elemanları ise derslik, tıbbi metin çevirisinin süresini ve uygulama materyalinin %50'nin altında yeterli bulmaktadır. Bu sınıfta öğrencilerin ve öğretim elemanlarının ortak görüşlerine daha sık rastlanmaktadır. Ortak görüşlerin genelde eğitim ortamının yeterliliği konusunda olduğu görülmektedir. Anabilim dalları için anatomi ve bilgisayar laboratuvarları ile kütüphane, EHU için ise derslik, klinik beceri, bilgisayar laboratuvarları ve kütüphane öğrenci ve öğretim elemanı tarafından %50'nin altında yeterli bulunmaktadır. Bir diğ er ortak görüş ise

Tablo I. Birinci sınıf anket sonuçları*

ANABİLİM DALLARINCA GERÇEKLEŞTİRİLEN ETKİNLİKLER	YETERLİ PUANLAR (4 ve 5)					
	Öğrenciler		Öğretim elemanları		κ^2	p
	%	n	%	n		
Sunumlar için ayrılan sürenin yeterliği						
1. Temel Tıp Bilimleri I Ders Kurulu	97	33	78,3	23	-	0,07
2. Temel Tıp Bilimleri II Ders Kurulu	97	33	78,3	23	-	0,07
3. Temel Tıp Bilimleri III Ders Kurulu	69,7	33	65,2	23	0,125	0,7
4. Temel Tıp Bilimleri IV Ders Kurulu	81,8	33	76,2	21	0,25	0,62
5. Kasıkskelet Sistemi Ders Kurulu	48,5	33	65,2	23	1,54	0,21
Uygulamalar için ayrılan sürenin yeterliği						
1. Temel Tıp Bilimleri I Ders Kurulu	90,6	32	68,2	22	4,35	0,037
2. Temel Tıp Bilimleri II Ders Kurulu	93,8	32	66,7	21	6,60	0,01
3. Temel Tıp Bilimleri III Ders Kurulu	90,6	32	76,4	21	3,31	0,07
4. Temel Tıp Bilimleri IV Ders Kurulu	84,4	32	66,7	18	2,11	0,15
5. Kasıkskelet Sistemi Ders Kurulu	72,7	33	76,5	17	0,08	0,78
Ders araçlarının öğrenme hedeflerine ulaşmadaki yeterliği						
1. Sınıf	78,1	32	85,7	35	0,66	0,42
Eğitim ortamının yeterliği						
Derslik	84,8	33	41,1	56	16,26	0,000
Anatomi Laboratuvarı	63,6	33	39,1	23	3,27	0,07
Uygulama Laboratuvarı	78,8	33	50	30	5,73	0,02
Bilgisayar Laboratuvarı	21,2	33	29,4	34	0,59	0,44
Kütüphane	22,6	33	24,5	49	0,04	0,84
Öğrenme hedeflerine ulaşma düzeyi						
1. Sınıf	50	32	45,5	33	0,14	0,71
TIP EĞİTİMİ BİRİMİNCE GERÇEKLEŞTİRİLEN ETKİNLİKLER (EHU)						
Her bir etkinlik için ayrılan sürenin yeterliği	Öğrenciler		Öğretim Elemanları		κ^2	p
	%	n	%	n		
Alan Çalışması	84,8	33	70	30	2,00	0,16
İletişim Becerileri	90,6	32	76,7	30	2,23	0,135
Klinik Beceriler	90,6	32	67,4	46	5,74	0,002
PDÖ	87,5	32	73,5	34	2,03	0,15
Tıbbi Metin Çevirisi	78,1	32	45,5	33	7,33	0,007
Uygulama materyalinin yeterliği						
Alan Çalışması	84,8	33	52	25	7,41	0,006
İletişim Becerileri	81,8	33	50	28	6,96	0,008
Klinik Beceriler	75,8	33	52,4	42	4,32	0,04
PDÖ	81,8	33	53,8	26	5,37	0,02
Tıbbi Metin Çevirisi	68,8	32	29	31	9,99	0,002
Eğitim ortamının yeterliği						
Derslik	75,8	33	45,8	48	7,19	0,007
Klinik Beceri Laboratuvarı	78,8	33	47,2	36	7,31	0,007
Bilgisayar Laboratuvarı	36,4	33	22,2	36	1,67	0,020
Kütüphane	36,4	33	29,7	37	0,35	0,56
Öğrenme hedeflerine ulaşma düzeyiniz						
1. Sınıf	78,1	32	50	30	5,35	0,02
DERS PROGRAMI						
Ders kurulu süresinin yeterliği	Öğrenciler		Öğretim elemanları		κ^2	p
	%	n	%	n		
1. Temel Tıp Bilimleri I Ders Kurulu	81,8	33	77,3	22	0,17	0,68
2. Temel Tıp Bilimleri II Ders Kurulu	81,8	33	72,7	22	0,64	0,42
3. Temel Tıp Bilimleri III Ders Kurulu	57,6	33	68,2	22	0,63	0,43
4. Temel Tıp Bilimleri IV Ders Kurulu	69,7	33	70	20	0,001	0,98
5. Kasıkskelet Sistemi Ders Kurulu	45,5	33	68,2	22	2,75	0,97
Etkinliklerin birbirleriyle uyumu						
1. Sınıf	69,7	33	56	25	1,16	0,28
DERS KURULU SINAVI						
Sınavın öğrenilenleri değerlendirmeye uygunluğu	Öğrenciler		Öğretim elemanları		κ^2	p
	%	n	%	n		
1. Sınıf	62,5	32	63,6	22	0,01	0,93

* Koyu renkli değerler %50'nin altında yeterli görüş bildirilen değişkenlerdir.

Tablo II. İkinci sınıf anket sonuçları*

ÖLÇÜTLER			YETERLİ PUANLAR (4 ve 5)					
ANABİLİM DALLARINCA GERÇEKLEŞTİRİLEN ETKİNLİKLER			Öğrenciler		Öğretim elemanları		κ^2	<i>p</i>
	%	<i>n</i>	%	<i>n</i>				
Sunumlar için ayrılan sürenin yeterliği								
1. Dolaşım ve Solunum Sistemi Ders Kurulu	33	33	80	20	10,85		0,001	
2. Sindirim Sistemi ve Metabolizma Ders Kurulu	63,6	33	81,8	22	2,12		0,15	
3. Sinir ve Duyu Sistemleri Ders Kurulu	39,4	33	85,7	21	11,26		0,001	
4. Endokrin ve Üreme Sistemleri Ders Kurulu	78,8	33	95,5	22	-		0,13	
5. Hastalıkların Biyolojik Temeli Ders Kurulu	27,3	33	69,6	23	9,81		0,002	
Uygulamalar için ayrılan sürenin yeterliği								
1. Dolaşım ve Solunum Sistemi Ders Kurulu	66,7	33	66,7	21	0		1	
2. Sindirim Sistemi ve Metabolizma Ders Kurulu	78,8	33	76,2	21	0,05		0,82	
3. Sinir ve Duyu Sistemleri Ders Kurulu	54,5	33	72,7	22	1,85		0,17	
4. Endokrin ve Üreme Sistemleri Ders Kurulu	69,7	33	66,7	18	0,05		0,82	
5. Hastalıkların Biyolojik Temeli Ders Kurulu	57,6	33	66,7	21	0,45		0,50	
Ders araçlarının öğrenme hedeflerine ulaşmadaki yeterliği								
2.Sınıf	71	31	75,7	37	0,19		0,66	
Eğitim ortamının yeterliği								
Derslik	66,7	33	41,7	56	5,44		0,02	
Anatomi Laboratuvarı	48,5	33	39,1	23	0,48		0,49	
Uygulama Laboratuvarı	42,4	33	50	30	0,36		0,55	
Bilgisayar Laboratuvarı	6,3	32	29,4	34	5,95		0,015	
Kütüphane	12,5	32	24,5	49	1,76		0,185	
Öğrenme hedeflerine ulaşma düzeyi								
2.Sınıf	40,6	32	54,5	33	1,26		0,26	
TIP EĞİTİMİ BİRİMİNCE GERÇEKLEŞTİRİLEN ETKİNLİKLER (EHU)								
	Öğrenciler		Öğretim elemanları		κ^2	<i>p</i>		
	%	<i>n</i>	%	<i>n</i>				
Her bir etkinlik için ayrılan sürenin yeterliği								
Alan Çalışması	78,1	32	70	30	0,53		0,465	
İletişim Becerileri	81,3	32	76,4	30	0,20		0,66	
Klinik Beceriler	78,1	32	67,4	46	1,07		0,3	
PDÖ	71,9	32	73,5	34	0,02		0,88	
Tıbbi Metin Çevirisi	68,8	32	45,5	33	3,66		0,06	
Uygulama materyalinin yeterliği								
Alan Çalışması	43,3	30	52	25	0,41		0,52	
İletişim Becerileri	58,1	31	50	28	0,38		0,53	
Klinik Beceriler	37,5	32	52,4	42	1,62		0,20	
PDÖ	54,8	31	53,8	26	0,006		0,94	
Tıbbi Metin Çevirisi	55,2	29	29	31	4,21		0,04	
Eğitim ortamının yeterliği								
Derslik	48,4	31	45,8	48	0,05		0,82	
Klinik Beceri Laboratuvarı	40,6	32	47,2	36	0,30		0,58	
Bilgisayar Laboratuvarı	16,1	31	22,2	36	0,395		0,53	
Kütüphane	18,8	32	29,7	37	1,11		0,29	
Öğrenme hedeflerine ulaşma düzeyiniz								
2.Sınıf	38,5	26	62,9	35	3,56		0,06	
DERS PROGRAMI								
	Öğrenciler		Öğretim elemanları		κ^2	<i>p</i>		
	%	<i>n</i>	%	<i>n</i>				
Ders kurulu süresinin yeterliği								
1. Dolaşım ve Solunum Sistemi Ders Kurulu	37,5	32	66,7	21	4,31		0,04	
2. Sindirim Sistemi ve Metabolizma Ders Kurulu	62,5	32	75	20	0,87		0,35	
3. Sinir ve Duyu Sistemleri Ders Kurulu	31,3	32	70	20	7,44		0,006	
4. Endokrin ve Üreme Sistemleri Ders Kurulu	68,8	32	68,4	19	0,001		0,98	
5. Hastalıkların Biyolojik Temeli Ders Kurulu	37,5	32	47,8	23	0,59		0,44	
Etkinliklerin birbirleriyle uyumu								
2.Sınıf	53,1	32	64,5	31	0,84		0,36	
DERS KURULU SINAVI								
	Öğrenciler		Öğretim elemanları		κ^2	<i>p</i>		
	%	<i>n</i>	%	<i>n</i>				
Sınavın öğrenilenleri değerlendirmeye uygunluğu								
2.Sınıf	37,5	32	73,9	23	7,12		0,008	

* Koyu renkli değerler %50'nin altında yeterli görüş bildirilen değişkenlerdir.

Tablo III. Üçüncü sınıf anket sonuçları*

ANABİLİM DALLARINCA GERÇEKLEŞTİRİLEN ETKİNLİKLER	ÖLÇÜTLER		YETERLİ PUANLAR (4 ve 5)			
	Öğrenciler		Öğretim elemanları		κ^2	<i>p</i>
	%	<i>n</i>	%	<i>n</i>		
Sunumlar için ayrılan sürenin yeterliği						
Kliniğe Giriş Staj Kurulu	23,1	13	45,5	33	1,96	0,16
Kan-Lenf-İmmün Sistem Hastalıkları Staj Kurulu	23,1	13	59,5	37	5,09	0,02
Kalp-Göğüs Hastalıkları Staj Kurulu	15,4	13	64,3	42	9,52	0,002
Gastro-İntestinal Sistem Hastalıkları Staj Kurulu	69,2	13	64,1	39	0,11	0,74
Uygulamalar için ayrılan sürenin yeterliği						
Kliniğe Giriş Staj Kurulu	45,5	11	44,4	27	0,003	0,96
Kan-Lenf-İmmün Sistem Hastalıkları Staj Kurulu	76,9	13	74,2	31	0,04	0,85
Kalp-Göğüs Hastalıkları Staj Kurulu	53,8	13	74,3	35	1,84	0,17
Gastro-İntestinal Sistem Hastalıkları Staj Kurulu	84,6	13	75	32	0,495	0,482
Ders araçlarının öğrenme hedeflerine ulaşmadaki yeterliği						
3.Sınıf	76,9	13	66,1	56	0,57	0,45
Eğitim ortamının yeterliği						
Derslik	7,7	13	41,1	56	5,18	0,02
Uygulama Laboratuvarı	53,8	13	50	30	0,05	0,82
Bilgisayar Laboratuvarı	7,7	13	29,4	34	2,47	0,12
Kütüphane	7,7	13	24,5	49	1,75	0,19
Öğrenme hedeflerine ulaşma düzeyi						
3.Sınıf	53,8	13	44,9	49	0,33	0,57
TİPEĞİTİMİ BİRİMİNCE GERÇEKLEŞTİRİLEN ETKİNLİKLER (EHU)						
	Öğrenciler		Öğretim elemanları		κ^2	<i>p</i>
	%	<i>n</i>	%	<i>n</i>		
Her bir etkinlik için ayrılan sürenin yeterliği						
Alan Çalışması	61,5	13	70	30	0,30	0,59
İletişim Becerileri	76,9	13	76,7	30	0,00	0,98
PDÖ	76,9	13	73,5	34	0,06	0,81
Uygulama materyalinin yeterliği						
Alan Çalışması	63,6	11	52	25	0,42	0,52
İletişim Becerileri	63,6	11	50	28	0,59	0,44
PDÖ	72,7	11	53,8	26	1,14	0,28
Eğitim ortamının yeterliği						
Derslik	23,1	13	45,8	48	2,19	0,14
Bilgisayar Laboratuvarı	7,7	13	22,2	36	1,34	0,25
Kütüphane	7,7	13	29,7	37	2,56	0,11
Öğrenme hedeflerine ulaşma düzeyiniz						
3.Sınıf	38,5	13	55,6	36	1,12	0,29
DERS PROGRAMI						
Staj kurulu süresinin yeterliği						
Kliniğe Giriş Staj Kurulu	23,1	13	43,3	30	1,59	0,21
Kan-Lenf-İmmün Sistem Hastalıkları Staj Kurulu	38,5	13	58,8	34	1,57	0,21
Kalp-Göğüs Hastalıkları Staj Kurulu	30,8	13	73,7	38	7,63	0,006
Gastro-İntestinal Sistem Hastalıkları Staj Kurulu	61,5	13	64,9	37	0,05	0,83
Etkinliklerin birbirleriyle uyumu						
3.Sınıf	58,3	12	46,3	41	0,53	0,46
STAJ KURULU SINAVI						
Sınavın öğrenilenleri değerlendirmeye uygunluğu						
3.Sınıf	46,2	13	44,7	38	0,01	0,93
KLİNİK STAJ UYGULAMALARI						
	Öğrenciler		Öğretim elemanları		κ^2	<i>p</i>
	%	<i>n</i>	%	<i>n</i>		
Seminer, makale, olgu sunumu, konsey vb. Akademik etkinliklere katılım düzeyi	58,3	12	34,9	43	2,15	0,14
Hasta vizitlerine katılım ve yararlanma düzeyi	61,5	13	50	40	0,52	0,47
Hasta izlem ve takibindeki yeterlik düzeyi	84,6	13	35,9	39	9,27	0,002
Poliklinik işleyişine katılım düzeyi	38,5	13	31,6	38	0,21	0,65
Öğrenme hedeflerinde belirtilen klinik becerilere ulaşma düzeyi	61,5	13	41,9	43	1,55	0,21
Sorumlu öğretim elemanından yararlanma düzeyi	76,9	13	45,2	42	3,998	0,05
Hasta hekim ilişkilerinde öğrenme hedeflerine ulaşma düzeyi	61,5	13	46,2	39	0,92	0,34
Mesleki değerler ve etik konusunda öğrenme hedeflerine ulaşma düzeyi	84,6	13	43,6	39	6,6	0,01

* Koyu renkli değerler %50'nin altında yeterli görüş bildirilen değişkenlerdir.

hastalıkların biyolojik temeli ders kurulu süresinin yetersiz görülmesidir. Dolaşım-solunum ve sinir-duyu ders kurulları sunum sürelerinin yeterliği konusunda öğretim elemanları ile öğrencilerin görüşleri anlamlı derecede farklılık göstermektedir (her ikisinde de $p=0.001$); bu süreleri öğretim elemanları yeterli buldukları halde öğrenciler yetersiz bulmaktadırlar.

Üçüncü sınıf öğrencilerinin %50'sinden azı kan-lenf-immün sistem hastalıkları, kalp-göğüs hastalıkları sunum ve staj sürelerini yeterli bulmuşlardır. EHU'da öğrenme hedeflerine ulaşma düzeyi konusunda da aynı sonuç söz konusudur. Bu sınıf için öğretim elemanları ise anabilim dallarınca gerçekleştirilen etkinliklerde öğrenme hedeflerine ulaşma ve etkinliklerin birbiriyle uyumu konularını %50'nin altında yeterli olarak değerlendirmişlerdir. Öğretim elemanlarının öğrencilerden farklılaşan görüşleri, dikkat çekici düzeyde klinik staj uygulamaları konusunda olmuştur. Buradaki sekiz parametreden sadece biri (hasta vizitlerine katılım ve yararlanma düzeyi) dışında öğretim elemanları %50'nin altında yeterlilik bildirirken, öğrenciler bu parametrelerin biri dışında (poliklinik işleyişine katılım) tümünde % 50'nin üzerinde yeterlilik bildirmişlerdir. Üçüncü sınıfta öğretim elemanları ve öğrencilerin ortak görüşleri kliniğe giriş staj kurulunun sunum, uygulama ve staj süreleri ile ilgilidir. Bunun dışındaki ortak görüşler ise daha önceki sınıflarda olduğu gibi anabilim dalları dersleri ve EHU için eğitim ortamının yeterliliği konusundadır. Buna göre derslik, bilgisayar laboratuvarı ve kütüphane %50'nin altında yeterli görülmektedir. Diğer ortak görüşler ise sınavın öğrencileri değerlendirmeye uygunluğu ve poliklinik işleyişine katılım düzeyi konularıdır.

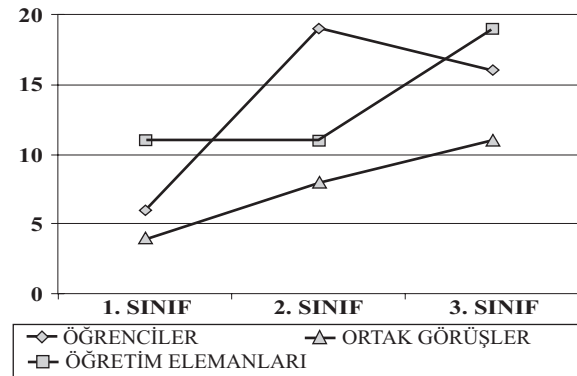
TARTIŞMA

Dağıtılan anket formları 87 (%70) öğretim üyesi ile 33 (%100) birinci sınıf öğrencisi, 33 (%82) ikinci sınıf öğrencisi ve 13 (%68) üçüncü sınıf öğrencisinden geri alınmıştır. Çalışmada tüm öğretim elemanlarına ulaşılması planlanmışken bu oran %70'de kalmıştır. Katılımın tam olamaması ve öğretim elemanlarının sadece derse girdikleri sınıfla ilgili sorulara cevap verme eğilimleri çeşitli değişkenlerde cevap veren öğretim üyesi sayısının azalmasına neden olmuştur.

Her üç sınıfta da öğrenciler ve öğretim

elemanları, 38-39 parametre üzerinden eğitimin çeşitli yönlerini değerlendirmişlerdir. Üç sınıf için sorgulanan toplam 106 parametreden 57'sinde (%53) ortak olarak olumlu görüş söz konusudur. Tüm sınıflar için ortak olumlu görüşler anabilim dallarınca gerçekleştirilen etkinliklerde uygulamalar için ayrılan sürenin yeterli bulunması, ders araçlarının öğrenme hedeflerine ulaşmadaki yeterliği; EHU'larda ise etkinlikler için ayrılan sürenin yeterliği ve tıbbi metin çevirisi dışındaki etkinlikler için uygulama materyali yeterliği konularındadır. Birinci ve ikinci sınıflar için etkinliklerin birbiriyle uyumu konusunda da öğrenciler ve öğretim elemanları olumlu görüş bildirmişlerdir. Üçüncü sınıfta öğrenciler ve öğretim elemanları hasta vizitlerine katılım ve yararlanma düzeyini, gastro-intestinal sistem stajı sunum ve uygulamaları ile staj kurulu süresini yeterli bulmuşlardır.

Birinci sınıfta öğretim elemanları 11 (%28) parametrede yetersizlik bildirirken öğrenciler 6 (%15) parametrede yetersizlik bildirmişlerdir. Bu sınıf için öğrenciler ve öğretim elemanları ortak olarak 4 parametrede (%10) olumsuz görüş bildirmişlerdir. İkinci sınıfta yetersiz olarak değerlendirilen parametre sayısı öğretim elemanları için 11 (%28) iken, öğrenciler için 19 (%49)'dur. İkinci sınıf için öğrenciler ve öğretim elemanlarının ortak olarak olumsuz görüş bildirdiği parametre sayısı 8 (%20)'dir. Üçüncü sınıfta öğrenciler 16 (%41) parametreyi yetersiz değerlendirirken öğretim elemanları 19 (%49) parametreyi yetersiz olarak değerlendirmişlerdir. Üçüncü sınıf için öğrenciler ve öğretim elemanları ortak olarak 11 parametrede (%29) olumsuz görüş bildirmişlerdir (Şekil 2). Olumsuz değerlendirme sayısının 1.-2.-3. sınıfta gittikçe artma göstermesi, sınıf ilerledikçe meslek derslerinin giderek ağırlaşması ve beklentilerin artmasıyla açıklanabilir.

Şekil 2. Öğretim elemanı ve öğrencilerin olumsuz değerlendirdikleri parametrelerin sayılarının sınıflara göre karşılaştırılması

Birinci ve üçüncü sınıflarda öğretim elemanları öğrencilere oranla daha fazla olumsuz görüş bildirme eğiliminde olmuşlardır. Bu durum yeni kurulmuş ve kaynakları sınırlı bir tıp fakültesinde çalışan öğretim elemanlarının, öğrencilere sunulan olanakların daha geliştirilmesi yönündeki arzularının bir yansıması olarak değerlendirilebilir. Öğrencilerin olumlu görüşleri ise ikinci sınıfta azalma eğilimi göstermiştir. Bu da ikinci sınıfta organ sistemleri temelinde yoğun tıp bilgileriyle ilk kez karşılaşmış olmalarıyla açıklanabilir. İkinci sınıfta birinci sınıfa göre başarı notları da bir miktar düşmektedir. Olumsuz görüş bildirilen parametrelerin ders kurulları ve sunumların süreleri konusunda yoğunlaşması yukarıdaki açıklamayı destekler nitelikte görülmüştür.

Tüm sınıflarda öğretim elemanları ve öğrencilerin ortak görüşleri özellikle bilgisayar laboratuvarı ve kütüphane olmak üzere eğitim ortamlarının yeterliliğinin az olmasına ilişkindir. Öğrenciler genellikle tüm sınıflarda çeşitli ders kurullarının ve sunumlarının sürelerini az bulurken, öğretim elemanları sadece hastalıkların biyolojik temeli ve kliniğe giriş kurullarının süresi konusunda öğrenciler ile görüş birliğindedir.

Öğretim elemanları ve öğrenciler arasında görüş ayrılığının en belirgin olduğu konu ise klinik staj uygulamalarına ilişkindir. Öğrencilerin bu konuda genelde olumlu görüşleri varken öğretim elemanlarının görüşleri olumsuzdur.

Özellikle bilgisayar laboratuvarı ve kütüphane olmak üzere eğitim ortamlarının yeterliliğinin az olduğunun hem öğretim elemanları hem öğrenciler tarafından belirtilmesi, fakültemizde mezuniyet öncesi tıp eğitiminin iyileştirilmesi konusunda öncelikle yapılması gerekenin laboratuvar ve kütüphane gibi eğitim ortamlarının zenginleştirilmesi olduğunu göstermektedir.

Bu sonuçlar sadece 2000-2001 öğretim yılını kapsamaktadır, hem öğrencilerden hem de öğretim elemanlarından sürekli geri bildirim alınması ve düzeltme çalışmaları eğitimde kaliteyi arttıracaktır.

KAYNAKLAR

1. Baggott J. Reaction of lecturers to analysis of student ratings of their lecture skills. *Acad Med* 1987; 62: 491-496.
2. Morris VD. A positive approach to the utilization of student feedback in medical education. *Acad Med*

1976; 51: 541-545.

3. Stillman PL, Gillers MA, Heins M, Nicholson G, Sabers DL. Effect of immediate student evaluations on a multi-instructor course. *Acad Med* 1983; 58: 172-178.
4. Anderson DC, Harris IB, Allen S, Satran L, Bland CJ, Davis-Feickert JA, Poland GA, Miller WJ. Comparing students' feedback about clinical instruction with their performances. *Acad Med* 1991; 66: 29-34.
5. Kogan JR, Bellini LM, Shea JA. Have you had feedback today? *Acad Med* 2000; 75: 1041.
6. Stern DT, Williams BC, Gill A, Gruppen LD, Woolliscroft JO, Grum CM. Is there a relationship between attending physicians' and residents' teaching skills and students' examination scores? *Acad Med* 2000; 75:1144-1146.
7. Gill DH, Heins M, Jones PB. Perceptions of medical school faculty members and students on clinical clerkship feedback. *Acad Med* 1984; 59: 856-864.
8. Tabachnick BG, Fidell LS. Multivariate analysis of variance and covariance. In: Using multivariate statistics, 3rd ed. New York: Harper Collings College Publishers, 1996: 402-407.

YAZIŞMAADRESİ

*Yrd.Doç.Dr. Semra ERPEK
Adnan Menderes Üniversitesi Tıp Fakültesi
Histoloji-Embriyoloji Anabilim Dalı/AYDIN*

E-mail : serpek@hotmail.com

Tel : 256 2253166

Faks : 256 2132537

Geliş Tarihi : 02.05.2002

Kabul Tarihi : 20.12.2002